

DZIENNIK URZĘDOWY

MINISTRA KLIMATU

Warszawa, dnia 14 stycznia 2020 r.

Poz. 8

ZARZĄDZENIE MINISTRA KLIMATU¹⁾

z dnia 13 stycznia 2020 r.

w sprawie zadań ochronnych dla Parku Narodowego Gór Stołowych na lata 2020-2022

Na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 oraz art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614, 2244, 2340 oraz z 2019 r. poz. 1696 i 1815) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się zadania ochronne dla Parku Narodowego Gór Stołowych na lata 2020-2022.

§ 2. Zadania ochronne, o których mowa w § 1, obejmują:

- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz wskazanie sposobów eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków, stanowiące załącznik nr 1 do zarządzenia;
- 2) opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań, stanowiący załącznik nr 2 do zarządzenia;
- 3) opis sposobów czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt, stanowiący załącznik nr 3 do zarządzenia;
- 4) wskazanie obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną oraz krajobrazową, stanowiące załącznik nr 4 do zarządzenia;
- 5) ustalenie miejsc udostępnianych w celach naukowych, edukacyjnych, turystycznych i sportowych oraz maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach, stanowiące załącznik nr 5 do zarządzenia.

¹⁾ Minister Klimatu kieruje działem administracji rządowej – środowisko, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Klimatu (Dz. U. poz. 2266).

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

MINISTER KLIMATU

Michał Kurtyka

Załącznik nr 1

**IDENTYFIKACJA I OCENA ISTNIEJĄCYCH I POTENCJALNYCH ZAGROŻEŃ
WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH ORAZ WSKAZANIE SPOSOBÓW
ELIMINACJI LUB OGRANICZANIA TYCH ZAGROŻEŃ I ICH SKUTKÓW**

I. Zagrożenia wewnętrzne istniejące

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń ¹⁾	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1.	Zamieranie sztucznych drzewostanów będących monokulturami świerka (<i>Picea abies</i>) niedostosowanymi do siedliska, a stanowiącymi w PNGS ²⁾ około 83% powierzchni drzewostanów	<ol style="list-style-type: none">1. Usuwanie drzew chorych i obumierających, jeżeli zagrażają one trwałości drzewostanów, z pozostawieniem niezbędnej liczby drzew, z preferencją odnawiających się gatunków liściastych lub zdrowych przestoi świerkowych, ze względu na ochronę różnorodności biologicznej.2. Zachowanie właściwego stanu zdrowotnego drzewostanów przez:<ol style="list-style-type: none">1) wyznaczenie i korowanie drzew opianych przez grzyby, w szczególności z rodzaju opieńka (<i>Armillaria</i> spp.), i owady, w szczególności kornik drukarz (<i>Ips typographus</i>), zagrażające trwałości drzewostanów;2) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów przez:<ol style="list-style-type: none">a) jesienne poszukiwania larw owadów z rodzaju zasnuja (<i>Cephalcia</i> spp.),b) wystawianie pułapek feromonowych na brudnicę mniszkę (<i>Lymantria monacha</i>), wskaźnicę modrzewianeczkę (<i>Zeiraphera griseana</i>) oraz inne gatunki wskazane przez Instytut Badawczy Leśnictwa lub Zespół Ochrony Lasu,c) wykładanie pułapek klasycznych i feromonowych na kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>) oraz gatunki towarzyszące,d) wykładanie pułapek klasycznych na szeliniaka (<i>Hylobius</i> ssp.)
2.	Niszczenie ekosystemów	<ol style="list-style-type: none">1. Ograniczanie antropopresji poprzez ograniczanie

	naskalnych	<p>dostępu do wybranych obszarów PNGS, w szczególności miejsc z występowaniem siedlisk przyrodniczych Natura 2000, stanowisk gatunków zagrożonych oraz stanowisk <i>Agrostis rupestris</i> i <i>Hieracium alpinum</i> subsp. <i>tubulosum</i>.</p> <p>2. Udostępnianie niektórych obszarów PNGS do wspinaczki – zgodnie z zarządzeniem Dyrektora PNGS</p>
3.	Antropogeniczna erozja gleb na stokach	Zabudowa przeciwoerozyjna
4.	<p>Niekontrolowana ingerencja w obszar PNGS polegająca na:</p> <p>1) przebywaniu turystów lub odwiedzających PNGS w miejscach nieudostępnionych (obszarach na terenie PNGS, które nie są udostępnione turystom do zwiedzania),</p> <p>2) użyciu pojazdów mechanicznych (motocykle, quady)</p> <p>- powodująca niszczenie roślinności w pobliżu szlaków turystycznych, runa leśnego i ekosystemów nieleśnych.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ukierunkowanie ruchu turystycznego przez budowę i konserwację infrastruktury turystycznej. 2. Konserwacja nawierzchni szlaków turystycznych. Odnawianie oznaczeń szlaków i drogowskazów na węzłach komunikacyjnych. 3. Konserwacja szlaków rowerowych, ścieżek dydaktycznych oraz wykonanie kolejnych ścieżek. 4. Konserwacja wyposażenia miejsc odpoczynku, a także koszenie trawy w miejscach odpoczynku. 5. Ustawianie tablic informacyjnych z regulaminem PNGS i prezentujących informacje na temat obowiązujących w PNGS zakazów w postaci piktogramów. 6. Konserwacja oznakowania granic PNGS. 7. Usprawnianie ruchu turystycznego i ograniczanie ilości turystów na Szczelińcu Wielkim i Błędnym Skałach poprzez utworzenie tras turystycznych i wprowadzenie opłat za wejście na trasy. 8. Zapobieganie przebywaniu turystów lub odwiedzających PNGS poza miejscami udostępnionymi (obszarach na terenie PNGS, które nie są udostępnione turystom do zwiedzania), poprzez odsłanianie form skalnych zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie szlaków. 9. Kontrola zbioru jagód i grzybów. 10. Kontrola przestrzegania zasad korzystania z terenu parku (Służby PNGS, wolontariusze). 11. Stosowanie naturalnych przeszkód uniemożliwiających nielegalne wjazdy pojazdami mechanicznymi. 12. Edukacja ekologiczna społeczności lokalnych i turystów

5.	<p>1. Niezgodność składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem.</p> <p>2. Niewłaściwa struktura przestrzenna i wiekowa drzewostanów</p>	<p>1. Regulowanie składu gatunkowego drzewostanów z uwzględnieniem fazy rozwojowej drzewostanu, typu siedliska oraz typu zbiorowiska roślinnego i możliwych wariantów składu gatunkowego z jednoczesną ochroną spontanicznych procesów odnowienia w miejscach o naturalnych procesach sukcesyjnych zgodnych z siedliskiem.</p> <p>2. Wykonywanie działań ochronnych z uwzględnieniem wymogów ochrony siedlisk i gatunków określonych w załącznikach do dyrektywy ptasiej (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. U. UE L z dnia 26 stycznia 2010r.) i dyrektywy siedliskowej (Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. U. UE L. z dnia 22 lipca 1992r.).</p> <p>3. Prowadzenie zabiegów pielęgnacyjno-hodowlanych w drzewostanach objętych programem przebudowy i renaturalizacji, polegających na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) stosowaniu różnych rodzajów cięć (w tym o charakterze pielęgnacyjnym i przekształceniowym) dla potrzeb, przebudowy składu gatunkowego drzewostanów; 2) odnawianiu drzewostanu pod osłoną, w lukach oraz w poprawkach i uzupełnieniach; 3) ochronie odnowień poprzez składanie gałęzi i ograniczanie szkodliwego wpływu roślinności; 4) pracach szkółkarskich; 5) zbiorze nasion i szyszek
6.	Uszkodzenie odnowień i młodników przez jeleniowate	<p>Zabezpieczanie drzewostanów przed uszkodzeniami powodowanymi przez zwierzęta roślinożerne przez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zabezpieczanie młodego pokolenia drzew (grodzenie upraw siatką leśną, smarowanie drzew środkiem odstraszającym, stosowanie zabezpieczeń mechanicznych); 2) naprawy bieżące, remonty oraz czasowy demontaż istniejących ogrodzeń; 3) demontaż starych ogrodzeń; 4) kontrolę liczebności populacji zwierząt roślinożernych

7.	Zarastanie ekosystemów trawiastych na skutek sukcesji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koszenie łąk i pastwisk z usuwaniem biomasy lub wypas zwierząt. 2. Usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów z ekosystemów trawiastych
8.	Zanikanie starych odmian drzew owocowych oraz zamieranie populacji owadów zapylających	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wegetatywne rozmnażanie drzew i krzewów owocowych z egzemplarzy rosnących na terenie PNGS. 2. Pielęgnowanie sadu kolekcyjnego i starych sadów oraz drzew przydomowych. 3. Kontynuacja działań zmierzających do odtworzenia zbliżonego do naturalnego zespołu owadów zapylających przez reaktywowanie bartnictwa
9.	Oddziaływanie gatunków inwazyjnych na rodzime składniki flory i zbiorowiska roślinne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring w zakresie występowania inwazyjnych gatunków roślin w szczególności: <ol style="list-style-type: none"> 1) rdestowca ostrokończystego (<i>Reynoutria japonica</i>); 2) rdestowca sachalińskiego (<i>Reynoutria sachalinensis</i>); 3) rdestowca pośredniego (<i>Reynoutriax bohemica</i>); 4) barszczu Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>); 5) barszczu Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>); 6) niecierpka gruczołowatego (<i>Impatiens glandulifera</i>); 7) łubinu trwałego (<i>Lupinus polyphyllus</i>). 2. W przypadku stwierdzenia występowania inwazyjnych gatunków roślin, ograniczanie ich liczebności lub całkowita eliminacja poprzez: <ol style="list-style-type: none"> 1) koszenie; 2) wykopywanie; 3) wywożenie; 4) zniszczenie, poza granicami PNGS
10.	Zamieranie osobników lub problemy z naturalnym odbudowaniem populacji następujących gatunków rzadkich i chronionych: <ol style="list-style-type: none"> 1) sosny drzewokosej (<i>Pinus x rhaetica</i>); 2) goryczuszki czeskiej (<i>Gentianella bohemica</i>); 3) storczyca kulistej (<i>Traunsteinera globosa</i>) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zbiór nasion. 2. Hodowla sadzonek. 3. Wprowadzanie wyhodowanych sadzonek na wybrane stanowiska. 4. Monitoring populacji gatunków rzadkich i chronionych. 5. Czynna lub bierna ochrona stanowisk zgodnie z potrzebami gatunków
11.	Zanieczyszczenie powierzchni	Zbiórka, segregacja i wywóz odpadów stałych

	ziemi	
12.	Degradacja infrastruktury drogowej przez czynniki abiotyczne i antropogeniczne, utrudniająca dojazd do powstałych zagrożeń, w szczególności pożarów, wypadków	Utrzymanie przejezdności dróg będących własnością PNGS przez naprawę zniszczonych odcinków
13.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmiana stosunków wodnych i szaty roślinnej oraz zubożenie siedlisk wilgotnych spowodowane odwodnieniem ekosystemów starymi rowami melioracyjnymi. 2. Zarastanie wysychających mokradeł młodym pokoleniem świerka (<i>Picea abies</i>) czy brzozy omszonej (<i>Betula pubescens</i>) pochodzącym z sukcesji naturalnej. 3. Nadmierny odpływ wody 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona i odtwarzanie zagrożonych siedlisk hydrogenicznych w PNGS przez ograniczenie nadmiernego odpływu wody. 2. Ograniczenie spływu wody po zboczach oraz usuwanie młodego pokolenia świerka (<i>Picea abies</i>), brzozy omszonej (<i>Betula pubescens</i>) pochodzących z sukcesji naturalnej. 3. Rozpoznanie przestrzennej formy stref torfowisk i mokradeł do celu opracowania działań profilaktycznych na wypadek pożarów lasu oraz odbudowy ekosystemów zdegradowanych przez człowieka
14.	Presja zabudowy prywatnych nieruchomości na obszarze PNGS powodująca w szczególności zanieczyszczenie powietrza, zrzuty zanieczyszczeń do wód, przekształcanie powierzchni ziemi	Wykup nieruchomości gruntowych
15.	Niedostateczny poziom naukowej wiedzy przyrodniczej z terenu PNGS	Realizacja naukowych projektów badawczych w przypadku pojawienia się nagłej potrzeby (zgodnie z ustawą o ochronie Przyrody)

II. Zagrożenia wewnętrzne potencjalne

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń ¹⁾	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1.	Nadmierny ruch pojazdów na drodze do Błędnych Skał generujący w szczególności zanieczyszczenie powietrza, wibracje, hałas, płoszenie zwierząt, a także zagrożenie dla turystów	Ograniczanie ruchu pojazdów drogą do Błędnych Skał, poprzez budowę parkingów o ograniczonej ilości stanowisk na Polanie YMCA (100 stanowisk)

2.	Coroczny wzrost ruchu turystycznego na Szczelińcu Wielkim i Błędnym Skałach powodujący w szczególności wzrost ilości odpadów, hałasu, nasilanie się procesów erozyjnych w rejonach szlaków turystycznych	Wprowadzenie ruchu jednokierunkowego na trasach turystycznych. Budowa infrastruktury turystycznej zapewniającej bezpieczne przejście
----	--	--

III. Zagrożenia zewnętrzne istniejące

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń ¹⁾	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
1.	Niedostateczny poziom wiedzy społeczności lokalnych na temat roli jaką odgrywa PNGS oraz zasad i przepisów obowiązujących w PNGS	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie działań służących ochronie przyrody w PNGS i przynoszących korzyści społeczności lokalnej, w szczególności w zakresie obsługi ruchu turystycznego. 2. Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do społeczności lokalnych. 3. Organizacja kampanii i zajęć edukacyjnych promujących przyrodę PNGS. 4. Monitorowanie postaw społeczności lokalnych w zakresie stosunku wobec PNGS i zaangażowania w ochronę przyrody
2.	Niski poziom świadomości ekologicznej turystów i społeczności lokalnych w zakresie roli jaką odgrywa PNGS oraz zasad obowiązujących w PNGS	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja programów edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej. 2. Prowadzenie działalności edukacyjnej w oparciu o przestrzenny system edukacyjno-informacyjny, w tym szczególnie dotyczącej potrzeb ochrony zasobów przyrody PNGS. 3. Doskonalenie oferty edukacyjnej dla wszystkich grup odbiorców. 4. Publikacja materiałów na temat PNGS, jego środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz problemów ochrony środowiska. 5. Współpraca ze społecznościami lokalnymi
3.	Przerwanie powiązań przyrodniczych PNGS z otoczeniem, a w konsekwencji doprowadzenie do zubożenia genetycznego i gatunkowego roślin i zwierząt PNGS	Zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych łączących PNGS z innymi obszarami chronionymi przez udział w tworzeniu dokumentów związanych z zagospodarowaniem przestrzennym okolicznych gmin
4.	Zanieczyszczenie powietrza, gleb i wód oraz hałas wzdłuż	<ol style="list-style-type: none"> 1. Propagowanie rozwiązań mających na celu ograniczenie ruchu kołowego przez PNGS,

	szlaków komunikacyjnych przecinających PNGS	<p>wspieranie rozwoju transportu zbiorowego i alternatywnego na obszarze PNGS.</p> <p>2. Ograniczenie ruchu samochodowego na drodze Polana YMCA – Błędne Skały przez dążenie do wprowadzenia transportu alternatywnego i zbiorowego.</p> <p>3. Modernizacja odcinków dróg newralgicznych z punktu widzenia przeciwdziałania zagrożeniom na terenie PNGS, zwłaszcza ze względów pożarowych czy możliwości pomocy turystom poszkodowanym w wypadkach</p>
5.	Zanieczyszczenie powietrza, gleb i wód na skutek funkcjonowania w sąsiedztwie PNGS zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej oraz ośrodków wypoczynkowych	<p>1. Propagowanie idei modernizacji i przebudowy systemów ogrzewania oraz urządzeń związanych z gospodarką wodno-ściekową.</p> <p>2. Dążenie do wprowadzania odpowiednich rozwiązań w zagospodarowaniu przestrzennym w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.</p> <p>3. Dążenie do likwidacji nielegalnych składowisk odpadów w otulinie PNGS.</p> <p>4. Edukacja ekologiczna społeczności lokalnych</p>
6.	Zmniejszanie się wartości krajobrazu kulturowego na skutek wprowadzania dysharmonijnych form architektury i obiektów reklamowych (głównie w Karłowie i w bezpośrednim sąsiedztwie PNGS)	<p>1. Propagowanie regionalnych wzorów architektury sudeckiej.</p> <p>2. Działania na rzecz wprowadzenia do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zapisów ograniczających presję urbanizacyjną na terenie otuliny PNGS oraz opiniowanie inwestycji prywatnych i samorządowych</p>
7.	Występowanie gatunków roślin inwazyjnych w otulinie PNGS	Współpraca z samorządami lokalnymi w celu eliminacji gatunków roślin inwazyjnych
8.	Naruszanie granic PNGS, poprzez bezprawne zajęcie lub użytkowanie gruntów i samowole budowlane	<p>1. Regulacja stanu granic PNGS.</p> <p>2. Monitoring granic przez służby PNGS w zakresie bezprawnego zajmowania lub użytkowania gruntów i samowoli budowlanych</p>

IV. Zagrożenia zewnętrzne potencjalne

Lp.	Identyfikacja i ocena zagrożeń ¹⁾	Sposób eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków
-----	--	---

1.	Przedostawianie się na teren PNGS jenota (<i>Nyctereutes procyonoides</i>) - obcego gatunku zwierząt	Odstrzały redukcyjne jenota (<i>Nyctereutes procyonoides</i>) zgodnie z ustawą z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz. U. z 2017r. poz. 2195)
2.	Zmniejszanie się wartości krajobrazu kulturowego na skutek wprowadzania zabudowy niezharmonizowanej z kulturowym i przyrodniczym otoczeniem oraz reklam i tablic informacyjnych, których forma plastyczna lub sposób prezentacji wprowadzają znaczącą dysharmonię w krajobrazie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dążenie do wprowadzenia rozwiązań w zagospodarowaniu przestrzennym w otulinie PNGS dotyczących kształtowania nowej i przekształceń dawnej architektury oraz nadzór nad wdrażaniem tych ustaleń. 2. Prowadzenie działań edukacyjnych promujących miejscowe tradycje oraz kształtujących potrzeby estetyczne dotyczące krajobrazu.
3.	Zanikanie lokalnych tradycji	Prowadzenie działań edukacyjnych promujących tradycyjne budownictwo, sadownictwo, bartnictwo, pasterstwo oraz lokalne zwyczaje
4.	Choroby o charakterze epizootii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring stanu zdrowotnego populacji zwierząt ze szczególnym uwzględnieniem dzika (<i>Sus scrofa</i>). 2. Opracowanie i wdrożenie procedur postępowania w przypadku stwierdzenia epizootii lub zaobserwowania niepokojących objawów chorobowych.

Objaśnienia:

- 1) Ocena zagrożeń wyraża się w uszeregowaniu od najistotniejszego.
- 2) PNGS – Park Narodowy Gór Stołowych.

**OPIS SPOSOBÓW OCHRONY CZYNNEJ EKOSYSTEMÓW Z PODANIEM
RODZAJU, ROZMIARU I LOKALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH ZADAŃ**

I. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony ścisłej

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1.	<p>1. Budowa, remonty i utrzymanie szlaków i urządzeń turystycznych:</p> <p>1) naprawa i bieżąca konserwacja infrastruktury turystycznej w tym oznakowań, drogowskazów na węzłach komunikacyjnych; remont lub wymiana tablic edukacyjnych i informacyjnych przy szlakach oraz miejscach odpoczynku; remont lub wymiana drogowskazów na szlakach turystycznych;</p> <p>2) usuwanie napisów (skutki wandalizmu) z infrastruktury turystycznej i skał.</p> <p>2. Przygotowanie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych do sezonu turystycznego, poprzez:</p> <p>1) udroźnianie szlaków przez usuwanie drzew tarasujących szlaki i ścieżki edukacyjne;</p> <p>2) usuwanie martwych drzew zagrażających turystom poruszającym się po szlakach i ścieżkach edukacyjnych;</p> <p>3) oznaczenie szlaków narciarskich;</p> <p>4) wykonywanie działań zabezpieczających w rejonie szlaków turystycznych mających na celu ochronę przed naturalnymi masowymi</p>	<p>Do 20 sztuk – tablice edukacyjne</p> <p>Do 109 km – szlaki piesze</p> <p>Do 53 km – szlaki rowerowe</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Według potrzeb</p> <p>35 km</p> <p>Według potrzeb</p>	<p>Szlaki turystyczne i urządzenia zlokalizowane przy szlakach turystycznych na obszarze PNGS²⁾</p> <p>Szlaki turystyczne, narciarskie i ścieżki edukacyjne zlokalizowane na obszarze PNGS</p>

	<p>ruchami skał.</p> <p>3. Bieżące naprawy i konserwacje kładki edukacyjnej „Niknąca Łąka”.</p> <p>4. Bieżące naprawy i konserwacje stanowisk „Ścieżki Skalnej Rzeźby”.</p>	<p>Według potrzeb</p> <p>Łącznie 14 stanowisk</p>	<p>Oddział 57b, przebieg po żółtym szlaku turystycznym</p> <p>Oddziały - 15, 16, 2, przebieg po żółtym szlaku turystycznym</p>
2.	Usuwanie odpadów z obszaru PNGS	Według potrzeb	Szlaki turystyczne i miejsca odpoczynku zlokalizowane przy szlakach turystycznych na obszarze PNGS
3.	Oznakowanie granic obszarów objętych ochroną ścisłą	Według potrzeb	Obszary PNGS objęte ochroną ścisłą
4.	<p>1. Monitoring w zakresie występowania inwazyjnych gatunków roślin w szczególności:</p> <p>1) rdestowca ostrokończystego (<i>Reynoutria japonica</i>);</p> <p>2) rdestowca sachalińskiego (<i>Reynoutria sachalinensis</i>);</p> <p>3) rdestowca pośredniego (<i>Reynoutriax bohemia</i>);</p> <p>3) barszczu Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>);</p> <p>4) barszczu Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>);</p> <p>5) niecierpka gruczołowatego (<i>Impatiens glandulifera</i>).</p> <p>2. W przypadku stwierdzenia występowania inwazyjnych gatunków roślin:</p> <p>1) koszenie;</p> <p>2) wykopywanie;</p> <p>3) wywożenie;</p> <p>4) zniszczenie poza granicami PNGS.</p>	Według potrzeb	Obszar PNGS w miejscach występowania inwazyjnych gatunków roślin
5.	<p>Monitoring siedlisk Natura 2000:</p> <p>1) torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe),</p> <p>2) torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z</p>	Według potrzeb	Obszar PNGS w miejscach występowania

	<p>roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>),</p> <p>3) kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>),</p> <p>4) żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae Fagenion, Galio odorati-Fagenion</i>),</p> <p>5) bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>),</p> <p>6) jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (<i>Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani</i>),</p> <p>7) górskie bory świerkowe (<i>Piceion abietis</i>: część – zbiorowiska górskie),</p> <p>8) wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami <i>Potentilletalia caulescentis</i>,</p> <p>9) ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacion vandellii</i>,</p> <p>10) piargi i gołoborza krzemianowe</p>		
6.	Rozpoznanie przestrzenne stref torfowisk i mokradeł do celu opracowani działań profilaktycznych na wypadek pożarów lasu oraz odbudowy ekosystemów zdegradowanych przez człowieka	Według potrzeb	Torfowiska, mokradła i zabagnienia na obszarze PNGS
7.	Realizacja naukowych projektów badawczych w przypadku pojawienia się nagłej potrzeby. (zgodnie z Ustawą o Ochronie Przyrody).	Według potrzeb	Obszar całego Parku
8	Zabezpieczanie drzewostanów przed uszkodzeniami powodowanymi przez zwierzęta roślinożerne, przez: 1) naprawy bieżące, remonty	Według potrzeb	Obwody ochronne - Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina

	kapitalne istniejących ogrodzeń; 2) demontaż starych ogrodzeń	Według potrzeb	
--	--	----------------	--

II. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony czynnej

A. W ekosystemach leśnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1.	Regulowanie składu gatunkowego drzewostanów z uwzględnieniem fazy rozwojowej drzewostanu, typu siedliska oraz typu zbiorowiska roślinnego i możliwych wariantów składu gatunkowego: 1) czyszczenia wczesne, czyszczenia późne; 2) cięcia I, II i III klasy wieku (trzebieże oraz cięcia o charakterze przekształceniowym)	Do 23 ha Do 31ha	Oddziały – 1d, h 4a, k 18b, 19k, 54c, 62j, 63c, k 64d, 71a, b 74a, 101c, 102a, b 117t, w bx, 126n Oddziały – 6k, 23i, 46h, 81c, 87a Oddział – 87a
2.	Prowadzenie zabiegów pielęgnacyjno-hodowlanych w drzewostanach objętych programem przebudowy i renaturalizacji, po uwzględnieniu odnowień naturalnych, polegających na: 1) stosowaniu różnych rodzajów cięć dla potrzeb przebudowy składu gatunkowego drzewostanów o charakterze przekształceniowym (cięcia IV, V i starszej klasy wieku); 2) przygotowaniu powierzchni do odnawiania drzewostanu – sadzenie drzew pod osłoną drzewostanu, na powierzchniach po zrębach sanitarnych, w ramach poprawek i uzupełnień oraz przez siew;	Do 110 ha Do 70 ha	Oddziały – 4p, 11b, 19a, 30i, o, 43y, 45g, 64d, 67g, m, 70h, 79h, 81j, k, 102b, 108f, g, 129a, 142d Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina

	<p>3) ochronie odnowień poprzez składanie gałęzi;</p> <p>4) wykaszaniu roślinności zielnej w odnowieniach;</p> <p>5) pracach szkółkarskich;</p> <p>6) zbiorze nasion buka (<i>Fagus sylvatica</i>), lipy drobnolistnej (<i>Tilia cordata</i>), wiązu górskiego (<i>Ulmus glabra</i>), jarzęba pospolitego (<i>Sorbus aucuparia</i>), klonu jaworu (<i>Acer pseudoplatanus</i>), szyszek jodły (<i>Abies alba</i>) oraz nasion drzew i krzewów biocenotycznych (głóg (<i>Crataegus monogyna</i>), tarnina (<i>Prunus spinosa</i>))</p>	<p>Według potrzeb</p> <p>Do 35 ha</p> <p>1,28 ha</p> <p>Do 1200 kg</p>	<p>Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p> <p>Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p> <p>Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p> <p>Obszar PNGS</p>
3.	Opóźnienie rozpadu monokultur świerkowych (<i>Picea abies</i>) przez cięcia sanitarne - usuwanie powalonych, złamanych oraz zasiedlonych przez owady drzew z pozostawieniem części drzew niezagrażających zdrowotności drzewostanów	Według potrzeb i stopnia zagrożenia przez owady	Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina
4.	<p>Zachowanie właściwego stanu zdrowotnego drzewostanów, przez:</p> <p>1) korowanie części drzew, pozostawionych w ekosystemach do rozpadu, a zasiedlonych przez owady w drzewostanach zagrożonych masowym występowaniem kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>) i gatunków towarzyszących, m.in. kornika drukarczyka (<i>Ips amitinus</i>), rytownika pospolitego</p>	Według potrzeb i stopnia rozwoju owadów	Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina

	<p>(<i>Pityogenes chalcographus</i>), czterooczaka świerkowca (<i>Polygraphus poligraphus</i>);</p> <p>2) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów przez jesienne poszukiwania larw owadów z rodzaju zasnują (<i>Cephalcia</i> spp.);</p> <p>3) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów przez wystawianie pułapek feromonowych na brudnicę mniszkę (<i>Lymantria monacha</i>), wskaźnicę modrzewianeczkę (<i>Zeiraphera griseana</i>) oraz inne gatunki wskazane przez Instytut Badawczy Leśnictwa lub Zespół Ochrony Lasu;</p> <p>4) prowadzenie czynności w zakresie ochrony lasu, w szczególności wykonywanie monitoringu zagrożenia drzewostanów przez wykładanie pułapek klasycznych, feromonowych na kornika drukarza (<i>Ips typographus</i>) i gatunki towarzyszące, m.in. kornika drukarczyka (<i>Ips amitinus</i>), rytownika pospolitego (<i>Pityogenes chalcographus</i>), czterooczaka świerkowca (<i>Polygraphus poligraphus</i>);</p> <p>5) monitoring i ograniczenie liczebności ryjkowców w uprawach i młodnikach poprzez wykładanie pułapek</p>	<p>do 94 prób</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Według potrzeb</p>	
--	--	---	--

	klasycznych na szeliniaka (<i>Hylobiu</i> ssp.)		
5.	<p>Zabezpieczanie drzewostanów przed uszkodzeniami powodowanymi przez zwierzęta roślinożerne, przez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) odstrzały redukcyjne populacji zwierząt roślinożernych w celu ograniczenia szkód powstałych przez zgryzanie jodły (<i>Abies alba</i>) i buka (<i>Fagus sylvatica</i>) w odnowieniach sztucznych wprowadzanych jako przebudowa drzewostanów; 2) zabezpieczanie młodego pokolenia drzew poprzez grodzenie upraw siatką leśną; 3) zabezpieczanie młodego pokolenia drzew - smarowanie drzew środkiem odstraszającym; 4) zabezpieczenie młodego pokolenia drzew – stosowanie zabezpieczeń mechanicznych; 5) naprawy bieżące, remonty kapitalne oraz czasowy demontaż istniejących ogrodzeń; 5) demontaż starych ogrodzeń 	<p>Jeleń (<i>Cervus elaphus</i>) - do 25 sztuk, w tym do 8 byków, do 12 łań, do 5 cieląt rocznie</p> <p>Do 1000 mb</p> <p>Do 110 ha</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Do 5000 mb</p>	<p>Obwody ochronne - Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina</p>
6.	<p>1. Monitoring w zakresie występowania inwazyjnych gatunków roślin w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rdestowca ostrokończystego (<i>Reynoutria japonica</i>); 2) rdestowca sachalińskiego (<i>Reynoutria sachalinensis</i>); 3) rdestowca pośredniego (<i>Reynoutriax Bohemia</i>); 4) barszczu Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>); 5) barszczu Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazianum</i>); 6) niecierpka gruczołowatego 	<p>Według potrzeb</p>	<p>Obszar PNGS w miejscach występowania inwazyjnych gatunków roślin</p>

	<p>(<i>Impatiens glandulifera</i>).</p> <p>2. W przypadku stwierdzenia występowania inwazyjnych gatunków roślin:</p> <p>1) koszenie;</p> <p>2) wykopywanie;</p> <p>3) wywożenie;</p> <p>4) zniszczenie poza granicami PNGS</p>		
7.	Restytucja i ochrona populacji owadów zapylających: pszczoła miodna (<i>Apis mellifera</i>), murarka ogrodowa (<i>Osmia ruta</i>), trzmiele (<i>Bombus</i> spp.)	Według potrzeb	Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina
8.	Waloryzacja i zachowanie starych odmian drzew owocowych przez pielęgnowanie starych sadów i przydomowych drzew	Według potrzeb	Oddziały – 18, 21, 22, 24, 26, 83, 99
9.	Pielęgnacja drzew owocowych wprowadzanych jako wzbogacenie bazy żerowej dla zwierząt	Według potrzeb	Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina
10.	Odstrzał redukcyjny jenota (<i>Nyctereutes procyonoides</i>) w celu zapobiegania ekspansji obcego gatunku zwierząt	Do 5 szt.	Obszar PNGS
11.	Odstrzał redukcyjny osobników z gatunku dzik (<i>Sus scrofa</i>) w celu minimalizacji zagrożenia epizootycznego	Według potrzeb	Obszar PNGS

B. W ekosystemach wodnych i siedliskach mokradłowych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1.	<p>Konserwacja urządzeń hydrotechnicznych i przeciwpożarowych:</p> <p>1) wykaszanie roślinności na grobli;</p> <p>2) naprawa tablic informacyjnych;</p> <p>3) naprawa urządzeń hydrotechnicznych i przeciwpożarowych.</p>	<p>Do 0,024 ha</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Według potrzeb</p>	Oddziały – 19l, r, 78c

2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona i odtwarzanie zagrożonych siedlisk hydrogenicznych w PNGS. 2. Ograniczenie nadmiernego odpływu wody przez zatykanie rumoszem drzewnym starych rowów melioracyjnych, spowolnienie spływu po zboczach. 3. Usuwanie młodego pokolenia świerka (<i>Picea abies</i>), brzozy omszonej (<i>Betula pubescens</i>) i brzozy brodawkowatej (<i>Betula pendula</i>). 4. Monitoring siedlisk hydrogenicznych ze szczególnym uwzględnieniem obserwacji wpływu zmian poziomu wód powierzchniowych i podziemnych na ich stan. 5. Wykaszanie zapobiegające procesom sukcesyjnym w siedliskach hydrogenicznych. 6. Naprawa tablic informacyjnych zlokalizowanych przy siedliskach hydrogenicznych. 7. Rozpoznanie w terenie stref torfowisk i mokradł do celu opracowani działań profilaktycznych na wypadek pożarów lasu oraz odbudowy ekosystemów zdegradowanych przez człowieka 	Według potrzeb	Torfowiska, mokradła i zabagnienia na obszarze PNGS
3.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w siedliskach hydrogenicznych przez ręczne koszenie wraz z usuwaniem biomasy. 2. Usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów. 	Do 2 ha	Oddział – 80j, m, n, p

C. Inne

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
-----	-------------------------	---------	---------------------------

1.	<p>1. Budowa, remonty i utrzymanie szlaków i urządzeń turystycznych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) naprawa i bieżąca konserwacja infrastruktury turystycznej w tym oznakowań, drogowskazów na węzłach komunikacyjnych; 2) budowa wiat turystycznych; 3) remont lub wymiana tablic edukacyjnych i informacyjnych przy szlakach oraz miejscach odpoczynku; 4) remont lub wymiana znaków na szlakach; 5) konserwacje i remonty oznakowania oraz wyposażenia szlaków turystycznych; 6) remont i wymiana ogrodzeń przy parkingach i miejscach wypoczynku; 7) budowa kładek i pomostów na szlakach turystycznych; 8) remont szlaku turystycznego żółtego z Pasterki (parking) na Szczeliniec Wielki (przełęcz); 9) budowa trasy turystycznej na Błędnym Skałach dla osób niepełnosprawnych; 10) remont szlaku turystycznego w rejonie Skalnych Grzybów; 11) wyznaczenie ścieżek dojścia do miejsc wspinaczkowych; 12) wytyczenie ścieżki dojścia do Krzyża Marty. <p>2. Usuwanie napisów (skutki wandalizmu) z infrastruktury turystycznej i skał.</p> <p>3. Naprawa i bieżąca konserwacja nawierzchni szlaków turystycznych (piaskowiec radkowski).</p> <p>4. Przygotowanie szlaków turystycznych i ścieżek</p>	<p>Według potrzeb</p> <p>2 sztuki Według potrzeb</p> <p>Wg potrzeb</p> <p>Do 109 km</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Do 450 m</p> <p>Do 500 m</p> <p>Do 5000 m</p> <p>Wg potrzeb</p> <p>Do 500 m</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Do 15 km</p> <p>Według potrzeb</p>	<p>Szlaki turystyczne i obiekty zlokalizowane przy szlakach turystycznych, miejscach wypoczynku i parkingach na obszarze PNGS</p> <p>Szlaki turystyczne, narciarskie i ścieżki edukacyjne zlokalizowane na obszarze PNGS</p>
----	--	--	--

<p>edukacyjnych do sezonu turystycznego (udroźnianie szlaków i ścieżek edukacyjnych przez usuwanie drzew tarasujących szlaki).</p> <p>5. Usuwanie martwych drzew zagrażających turystom poruszającym się po szlakach turystycznych i ścieżkach edukacyjnych.</p> <p>6. Wykonywanie działań zabezpieczających w rejonie szlaków turystycznych mających na celu ochronę przed naturalnymi masowymi ruchami skał.</p>	<p>Według potrzeb</p> <p>Według potrzeb</p>	
<p>7. Bieżące remonty wyposażenia tras turystycznych na Szczelińcu Wielkim i w Błędnych Skałach: 1) wymiana kładek; 2) remont nawierzchni szlaku; 3) remont drobnej infrastruktury turystycznej.</p> <p>8. Remont szlaku turystycznego i wyposażenie go w infrastrukturę turystyczną.</p> <p>9. Bieżące naprawy nawierzchni szlaków rowerowych na terenie PNGS</p> <p>10. Odnowienie oznakowania szlaków rowerowych.</p> <p>11. Udostępnienie punktu widokowego w rejonie Fortu Karola wraz z wyznaczeniem szlaku dojściowego</p> <p>12. Bieżące naprawy i konserwacje ścieżki edukacyjnej „Ochrona Ekosystemów w Parku Narodowym Gór Stołowych”.</p> <p>13. Bieżące naprawy i konserwacja stanowisk „Ścieżki Skalnej Rzeźby”.</p> <p>14. Bieżące naprawy i konserwacje:</p>	<p>Według potrzeb</p> <p>900 m</p> <p>Do 5 km</p> <p>Do 10 km</p> <p>Do 120 m</p> <p>Łącznie 12 stanowisk</p> <p>Łącznie 14 stanowisk</p> <p>Według potrzeb</p>	<p>Oddziały - 116, 121, 41</p> <p>Szlak zielony – Bukowina – Błędne Skały</p> <p>Szlaki rowerowe na obszarze PNGS</p> <p>Szlaki rowerowe na obszarze PNGS</p> <p>Oddział – 85 b, h</p> <p>Oddziały - 115, 116, 117, 118, 120, 121</p> <p>Oddziały – 2, 4, 19, 42, 41 – przebieg po żółtym szlaku turystycznym</p>

	<p>1) stanowiska edukacyjnego „Radkowskie Baszty” (ścieżka geologiczna);</p> <p>2) stanowisk edukacyjnych „Wisząca Skała, Podmorskie Kanały, Białe Ściany” (ścieżka geologiczna);</p> <p>3) kładki edukacyjnej „Niknąca Łąka”.</p> <p>15. Budowa (odtworzenie) parkingu na Stoczym Zakręcie.</p> <p>16. Wytyczenie ścieżki edukacyjnej „Skalne Grzyby” zgodnie z przebiegiem żółtego i czerwonego szlaku turystycznego i wykonaniem dojść do atrakcyjnych form skalnych</p>	<p>Do 180 m²</p> <p>Łącznie do 7500 m</p>	<p>Oddział 29a</p> <p>Oddziały - 106d, 97f</p> <p>Oddział 57a – przebieg po żółtym szlaku turystycznym</p> <p>Oddział 13 h</p> <p>Oddz. 46, 47, 53, 54, 55, 61</p>
2.	<p>Ograniczanie antropopresji na obszarze PNGS poprzez:</p> <p>1) przygotowanie, oznakowanie i utrzymanie szlaków narciarstwa biegowego;</p> <p>2) odsłanianie form skalnych oraz punktów widokowych poprzez podkrzesywanie i przycinanie gałęzi drzew oraz wyznaczenie szlaków dojścia na Skalnych Grzybach, Szczelińcu Wielkim i Błędnym Skałach;</p> <p>3) monitorowanie obszarów wspinaczkowych</p>	<p>Do 35 km</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Według potrzeb</p>	<p>Szlaki narciarstwa biegowego na obszarze PNGS</p> <p>Oddziały – 46, 47, 41, 116</p> <p>Obszary wspinaczkowe na terenie PNGS</p>
3.	<p>Usuwanie odpadów z obszaru PNGS</p>	<p>Według potrzeb</p>	<p>Szlaki turystyczne i miejsca odpoczynku zlokalizowane przy szlakach turystycznych na obszarze PNGS</p>
4.	<p>Oznakowanie granic PNGS:</p> <p>1) ustawienie tablic przy wejściach do PNGS;</p> <p>2) koszenie trawy przy tablicach.</p>	<p>30 sztuk</p> <p>218 m²</p>	<p>Obwody ochronne – Szczeliniec, Bukowina, Czerwona Woda</p>
5.	<p>Utrzymanie dróg we właściwym stanie technicznym (remonty)</p>	<p>Do 50 km</p>	<p>Obszar PNGS</p>

	i modernizacje)		
6.	Remont modernizacyjny drogi przeciwpożarowej	Do 2000 m	Obwód Ochronny Bukowina, oddziały – 149d, g, h, i, j, k, n, 150g, h
7.	Remont modernizacyjny drogi przeciwpożarowej na Błędne Skały	Do 4000 m	Obwód Ochronny Bukowina oddziały – 121b, c, 122a, b, h, j, k, l, m, o, 127a, b, c, d, f
8.	Monitorowanie masowych ruchów skał – odczyty szczelinomierzy	4 punkty monitoringu	Obwód Ochronny Szczeliniec – 41i, r, 84b
9.	Przekształcenie drogi asfaltowej w szlak pieszo-rowerowy	Do 6100 m	Obwód Ochronny Czerwona Woda, oddziały – 160Aa, 161Ac
10.	Realizacja naukowych projektów badawczych w przypadku pojawienia się nagłej potrzeby. (zgodnie z Ustawą o Ochronie Przyrody)	Według potrzeb	Obszar całego Parku
11.	Monitoring siedlisk Natura 2000: 1) torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea nigrae</i>), 2) kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>), 3) żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>), 4) bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>), 5) łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródliskowe, 6) jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach	Według potrzeb	Obszar PNGS w miejscach występowania siedlisk Natura 2000

<p>(<i>Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani</i>),</p> <p>7) górskie bory świerkowe (<i>Piceion abietis</i>: część – zbiorowiska górskie),</p> <p>8) wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami <i>Potentilletalia caulescentis</i>,</p> <p>9) ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacion vandellii</i>,</p> <p>10) wysokogórskie borówczyska bażynowe (<i>Empetro-Vaccinietum</i>),</p> <p>11) piargi i gołoborza krzemianowe,</p> <p>12) ziołorośla górskie (<i>Adenostylin alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)</p>		
--	--	--

III. Sposoby ochrony czynnej ekosystemów na obszarach ochrony krajobrazowej

A. W nieleśnych ekosystemach lądowych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1.	<p>1. Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w ekosystemach łąkowych, w tym ochrona siedlisk Natura 2000 – górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (<i>Nardion</i> - płaty bogate florystycznie), niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherionelatioris</i>), górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (<i>Polygono-Trisetion</i>) przez:</p> <p>1) koszenie łąk, muraw i pastwisk wraz z usuwaniem biomasy lub ekstensywny wypas zwierząt;</p> <p>2) usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów.</p>	Do 350 ha	1. Oddziały – 1a, b, 5a, b, d, f, 6j, 7x, 8b, c, d, f, g, 9a, 17c, d, i, k, m, n, o, s, y, z, bx, cx, fx, 18i, n, 19d, 20l, m, n, o, p, s, t, w, x, y, ax, bx, dx, hx, kx, lx, 20Bh, i, j, k, l, m, 21a, m, p, 26a, 43n, w, 44b, d, g, h, i, l, o, 49d, 51g, 52i, 61g, i, k, 62m, 67j, o, 70a, 72h, i, m, 78h, i, k, l, o, 79i, 80g, 81a, 100bx, cx, 107d, i, j, m, o, r, s, 108c, i, 109f, 112l, 113f, g, p,

			<p>121p, s, t, 128w, x, y, ax, 130o, p, r, 131a, b, c, 132i, j, 135Aa, 137d, f, 138b, 139g, j, 141bx, cx, gx, hx, 143d, 146j, r, 151w.</p> <p>2. Działki – 110/3 i 111 gm. Lewin Kłodzki obr. Dańczów, 101 gm. Kudowa Zdrój obr. Jakubowice, 32/2, 32/3, 32/4, 32/5, 34/1 34/2 gm. Kudowa Zdrój obr. Bukowina</p>
2.	<p>Monitoring siedlisk Natura 2000:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (<i>Nardion</i> - płaty bogate florystycznie), 2) niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>), 3) górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (<i>Polygono-Trisetion</i>) 4) torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea nigrae</i>) 5) górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk 6) ziołorośla górskie (<i>Adenostylin alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>) 	Według potrzeb	Obszar PNGS w miejscach występowania siedlisk Natura 2000
3.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w siedliskach hydrogenicznym przez ręczne koszenie wraz z usuwaniem biomasy. 2. Usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów. 	Do 1,5 ha	Oddział 5b

4.	Waloryzacja i zachowanie starych odmian drzew owocowych – pielęgnowanie sadów oraz przydomowych drzew	Według potrzeb	Oddziały – 18, 19, 21, 83, 137, 152
5.	Restytucja i ochrona populacji owadów zapylających: pszczoła miodna (<i>Apis mellifera</i>), murarka ogrodowa (<i>Osmia ruta</i>), trzmiele (<i>Bombus</i> spp.)	Według potrzeb	Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina
6.	<p>1. Monitoring w zakresie występowania inwazyjnych gatunków roślin w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) rdestowca ostrokończystego (<i>Reynoutria japonica</i>); 2) rdestowca sachalińskiego (<i>Reynoutria sachalinensis</i>); 3) rdestowca pośredniego (<i>Reynoutriax bohémica</i>); 4) barszczu Sosnowskiego (<i>Heracleum sosnowskyi</i>); 5) barszczu Mantegazziego (<i>Heracleum mantegazzianum</i>); 6) niecierpka gruczołowatego (<i>Impatiens glandulifera</i>); 7) łąbinu trwałego (<i>Lupinus polyphyllus</i>) <p>2. W przypadku stwierdzenia występowania inwazyjnych gatunków roślin:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) koszenie; 2) wykopywanie; 3) wywożenie; 4) zniszczenie poza granicami PNGS. 	Według potrzeb	Obszar PNGS w miejscach występowania inwazyjnych gatunków roślin
7.	Pielęgnacja drzew owocowych wprowadzanych jako wzbogacenie bazy żerowej dla zwierząt	Według potrzeb	Obwody ochronne – Szczeliniec, Czerwona Woda, Bukowina
8.	Odstrzał redukcyjny jenota (<i>Nyctereutes procyonoides</i>) w celu zapobiegania ekspansji obcego gatunku zwierząt	Do 5 szt.	Obszar PNGS

9.	Odstrzał redukcyjny osobników z gatunku dzik (<i>Sus scrofa</i>) w celu minimalizacji zagrożenia epizootycznego	Według potrzeb	Obszar PNGS
----	---	----------------	-------------

B. W ekosystemach wodnych

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1.	Remont urządzeń hydrotechnicznych zbiornika przy ul. Słonecznej w Kudowie Zdroju	Do 0,3 ha	Oddział - 151 t, y, w, z, x, ax, bx, cx
2.	Remont urządzeń hydrotechnicznych – remont kładki oraz odkrzaczenie grobli i wałów zbiornika wodnego na Czerwonej Wodzie.	Do 0,67 ha	Oddział – 78 b

C. Inne

Lp.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar	Lokalizacja ¹⁾
1.	<p>1. Budowa, remonty i utrzymanie szlaków oraz urządzeń turystycznych:</p> <p>1) naprawa i bieżąca konserwacja infrastruktury turystycznej w tym oznakowań, drogowskazów na węzłach komunikacyjnych;</p> <p>2) wymiana tablic edukacyjnych i informacyjnych przy szlakach i miejscach odpoczynku;</p> <p>3) konserwacje i remonty oznakowania oraz wyposażenia szlaków turystycznych;</p> <p>4) konserwacja wyposażenia miejsc odpoczynku oraz koszenie trawy w miejscach odpoczynku;</p> <p>5) budowa kładek i pomostów na szlakach turystycznych;</p> <p>6) usuwanie napisów (skutki</p>	<p>Według potrzeb</p> <p>Łącznie do 10 sztuk</p> <p>Do 109 km</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Według potrzeb</p>	Szlaki turystyczne i obiekty zlokalizowane przy szlakach turystycznych, polach wypoczynkowych i parkingach, na obszarze PNGS

<p>wandalizmu) z obiektów infrastruktury turystycznej i skał;</p> <p>7) naprawa i bieżąca konserwacja nawierzchni szlaków turystycznych (piaskowiec radkowski).</p> <p>2. Przygotowanie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych do sezonu turystycznego, poprzez:</p> <p>1) usuwanie tarasujących je drzew;</p> <p>2) usuwanie martwych drzew zagrażających turystom poruszającym się po szlakach;</p> <p>3) wykonywanie działań zabezpieczających w rejonie szlaków turystycznych, mających na celu ochronę przed naturalnymi masowymi ruchami skał.</p> <p>3. Odnowienie oznakowania szlaków rowerowych.</p> <p>4. Bieżące remonty i naprawy wyposażenia i nawierzchni parkingów (Kształna Łąka, YMCA, Wodospady Pośny, Batorówek, Droga nad Urwiskiem, pod Szczelińcem).</p>	<p>Do 15 km</p> <p>Według potrzeb</p> <p>Do 53 km</p> <p>Według potrzeb</p>	<p>Szlaki turystyczne i ścieżki edukacyjne na obszarze PNGS</p> <p>Szlaki rowerowe na obszarze PNGS Oddziały – 50f, 133f, g, 35f, 62, 31c, 42g</p>
<p>5. Koszenie trawy na parkingach i miejscach odpoczynku (Kształna Łąka, YMCA, Wodospady Pośny, Batorówek, Droga nad Urwiskiem, pod Szczelińcem).</p> <p>6. Bieżące konserwacje obiektu Ekocentrum przy Dyrekcji PNGS.</p> <p>7. Zagospodarowanie terenu przy Ekocentrum PNGS na cele edukacyjne.</p> <p>8. Bieżące naprawy i konserwacje stanowiska</p>	<p>Około 2 ha</p> <p>1 budynek</p> <p>0,10 ha</p> <p>Według potrzeb</p>	<p>Oddziały – 50f, 133f, g, 35f, 62, 31c, 42g</p> <p>Oddział 151 t</p>

<p>edukacyjnego „Łąki Pasterskie” (ścieżka geologiczna).</p> <p>9. Bieżące naprawy i konserwacje stanowiska edukacyjnego „Czerwona Skała” (ścieżka geologiczna).</p> <p>11. Bieżące naprawy i konserwacja stanowisk „Ścieżki Skalnej Rzeźby”.</p> <p>12. Remont wyposażenia ścieżki edukacyjnej „Płazy”.</p> <p>13. Wykaszenie roślinności na grobli przy ścieżce edukacyjnej „Płazy”.</p> <p>14. Budowa Muzeum Ochrony Przyrody i Leśnictwa</p> <p>15. Budowa makiety Gór Stołowych</p> <p>16. Adaptacja budynku na cele pracowni naukowo-teledetekcyjnej i wolontariatu</p> <p>17. Adaptacja budynku na cele pobytu osób niepełnosprawnych</p> <p>18. Przebudowa obiektu tzw. patio na obiekt wystawienniczy CSE w Karłowie</p> <p>19. Wymiana ogrodzenia w rejonie parkingu górnego przy błędnych skałach i wyznaczenie szlaku</p> <p>20. Wymiana podestów drewnianych na trasie turystycznej Szczeliniec Wielki</p> <p>21. Wymiana ławostołów na</p>	<p>Według potrzeb</p> <p>Łącznie 14 stanowisk</p> <p>7 stanowisk oraz ławki, mostki i wiata oraz ciągi piesze</p> <p>0,10 ha</p> <p>1 budynek</p> <p>1 ekspozycja</p> <p>1 budynek</p> <p>1 budynek</p> <p>221 mb</p> <p>800 mb</p> <p>2 sztuki</p>	<p>Oddział 44 d</p> <p>Oddział 148 c</p> <p>Oddziały – 17, 17A, 20A, 157A, 41A – przebieg po żółtym szlaku turystycznym</p> <p>Oddział 151 t, y, w, z, x, ax, bx, cx</p> <p>gm. Radków obr. Karłów, działki ew. 98, 100, obszar PNGS</p> <p>gm. Radków obr. Karłów, działki ew. 98, 100, obszar PNGS</p> <p>gm. Radków obr. Karłów, działki ew. 98, 100, obszar PNGS</p> <p>gm. Radków obr. Karłów, działki ew. 98, 100, obszar PNGS</p> <p>Oddział 116J</p> <p>Oddział 41i, 41r</p> <p>Oddział 41a, 41r</p>
--	---	--

	trasie zejściowej ze Szczelinca Wielkiego		
2.	Ograniczanie niekontrolowanej ingerencji w obszar PNGS, polegającej m.in. na przebywaniu turystów lub odwiedzających PNGS w miejscach nieudostępionych przez przygotowanie, oznakowanie i utrzymanie szlaków narciarstwa biegowego	Do 35 km	Szlaki narciarstwa biegowego na obszarze PNGS
3.	Usuwanie odpadów z obszaru PNGS	Według potrzeb	Szlaki turystyczne i miejsca odpoczynku przy szlakach
4.	Utrzymanie dróg we właściwym stanie technicznym (remonty i modernizacje)	Do 25 km	Obszar PNGS
5.	Budowa obiektu administracyjno - gospodarczego przy Dyrekcji PNGS wraz z wykonaniem remontu nawierzchni	1 budynek	Oddział 151 t
6.	Rozbiórka obiektów dawnego wyciągu narciarskiego w Ostrej Górze	Do 1,43 ha	Oddział 22 h, 23B j
7.	Budowa oczyszczalni ścieków lub zbiornika bezodpływowego dla budynków mieszkalnych Bukowina 6, Karłów 13 i Karłów 18	Do 3 sztuk	Oddział 79j, 80f, 121r
8.	Budowa wspólnej oczyszczalni ścieków lub zbiornika bezodpływowego dla budynków Karłów 32, 33 i 35	1 sztuka	Oddział 78j, l, m, n
9.	Budowa miejsc parkingowych przy ul. Słonecznej w Kudowie-Zdroju wraz z dojściem do budynku Ekocentrum	0,08 ha	Odział 151 w, y, z, ax
10.	Budowa studni głębinowej wody pitnej dla budynków mieszkalnych PNGS Batorów 43 i 45	1 sztuka	Oddział 70 b, 71 j
11.	Budowa obiektu gospodarczego przed wejściem na trasę	1 obiekt gospodarczy	Oddział 116 f

	turystyczną Błędne Skały		
12.	Budowa stacji meteorologicznej w Karłowie 10	1 stacja bazowa i 4 stacje terenowe	gm. Radków obr. Karłów, działki ew. 98, 100, obszar PNGS
13.	Budowa i utrzymanie geoscieżek opartych na grze terenowej geocaching	Do 100 punktów (skrytek)	Obszar PNGS
14.	Realizacja naukowych projektów badawczych w przypadku pojawienia się nagłej potrzeby (zgodnie z Ustawą o Ochronie Przyrody).	Według potrzeb	Obszar całego Parku

Objaśnienia:

¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz obwody ochronne podano zgodnie z mapą przeglądową Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000 według stanu na 1.01.2010 r. Podział na pododdziały oznaczone literą oraz obszary objęte ochroną częściową przyjęto zgodnie z mapą obszarów ochronnych Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000, według stanu na 1.01.2010 r. Mapy znajdują się w siedzibie Parku Narodowego Gór Stołowych w miejscowości Kudowa-Zdrój.

²⁾ PNGS – Park Narodowy Gór Stołowych.

OPIS SPOSOBÓW CZYNNEJ OCHRONY GATUNKÓW ROŚLIN I ZWIERZĄT

I. Sposoby czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony ścisłej

A. Czynna ochrona gatunków roślin

Lp.	Nazwa gatunku	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1.	Skalnica zwodnicza (<i>Saxifraga rosacea</i>)	Ocena stanu populacji w rejonie Rogowej Kopy, na powierzchni 0,5 ha (jedyne stanowisko w kraju)	Monitoring liczebności i struktury populacji, zebranie nasion i utworzenie banku genów oraz ochrony ex situ.
2.	Sosna drzewokosa (<i>Pinus x rhaetica</i>)	1. Ocena stanu populacji. 2. Działania zmierzające do zachowania zasobów genowych populacji z Gór Stołowych.	1. Monitoring populacji. 2. Zbiór zrazów do szczepień z około 20 osobników. 3. Zbiór igieł do badań genetycznych (po 4 sztuki z osobnika).
3.	Turzyca skąpokwiatowa (<i>Carex pauciflora</i>)	Ocena stanu populacji	Monitoring miejsc występowania, liczebności populacji
4.	Bagno zwyczajne (<i>Ledum palustre</i>)	Ocena stanu populacji	Monitoring miejsc występowania, liczebności populacji

B. Czynna ochrona gatunków zwierząt

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1.	1. Sokół wędrowny (<i>Falco peregrinus</i>). 2. Puchacz (<i>Bubo bubo</i>). 3. Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>). 4. Włochatka (<i>Aegolius funereus</i>). 5. Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>). 6. Żuraw (<i>Grus grus</i>). 7. Jastrząb (<i>Accipiter gentilis</i>). 8. Trzmielojad (<i>Pernisapivorus</i>).	Rozpoznanie w terenie, celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	1. Monitoring miejsc występowania, liczebności i parametrów rozrodczych poszczególnych gatunków – stałe obserwacje i zastosowanie specjalistycznego sprzętu elektronicznego. 2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub ich bezpośredniego sąsiedztwa. 3. Dozór miejsc lęgowych w celu ograniczenia płoszenia zwierząt.

			4. Obrączkowanie.
2.	Popielicowate (Gliridae)	Rozpoznanie w terenie, celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności poszczególnych gatunków. 2. W przypadku popielicy (<i>Glis glis</i>) – przeprowadzenie badań radiotelemetrycznych polegających na m. in. ustaleniu wielkości zajmowanych terytoriów, preferencji środowiskowych, trybu życia i aktywności dobowej
3.	Nietoperze (Chiroptera)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania – zarówno schronień zimowych jak i letnich (w tym miejsc rozrodu)	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności poszczególnych gatunków. 2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub ich bezpośredniego sąsiedztwa.
4.	Drapieżne (Carnivora)	Prowadzenie rozpoznania w zakresie występowania ssaków drapieżnych w celu aktualizacji listy gatunków zwierząt występujących w PNGS	1. Inwentaryzacja występowania ssaków drapieżnych przy użyciu różnych metod badawczych: 1) tropienia; 2) identyfikacji śladów bytowania; 3) zastosowania powierzchni tropiących; 4) odczytu zdjęć i filmów z fotopułapek umieszczonych na terenie PNGS. 2. Monitoring aktywności i zasięgu występowania wybranych gatunków przez zastosowanie specjalistycznego sprzętu elektronicznego lub analiz molekularnych.

II. Sposoby czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony czynnej

A. Czynna ochrona gatunków roślin

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1.	Sosna drzewokosa (<i>Pinus rhaetica</i>)	1. Zachowanie zasobów genowych populacji z Gór Stołowych. 2. Inwentaryzacja sosny drzewokosej (<i>Pinus rhaetica</i>).	1. Hodowla sadzonek. 2. Zbiór igieł do badań genetycznych (po 4 sztuki z osobnika). 3. Bieżące utrzymanie plantacji drzew zachowawczych sosny drzewokosej (<i>Pinus rhaetica</i>) przez: 1) pielęgnację powierzchni plantacji; 2) bieżące naprawy ogrodzenia plantacji.
2.	1. Zanokcica północna (<i>Asplenium septentrionalne</i>). 2. Rojownik pospolity (<i>Jovibarba sobolifera</i>). 3. Bagno zwyczajne (<i>Ledum palustre</i>). 4. Jastrzębiec rurkokwiatowy (<i>Hieracium sudetotubulosum</i>). 5. Mietlica skalna (<i>Agrostis rupestris</i>). 6. Dzwonek szerokolistny (<i>Campanula latifolia</i>)	1. Ocena stanu populacji 2. Utrzymanie stanowisk występowania gatunku we właściwym stanie ochrony.	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności stanowisk. 2. Dozór miejsc występowania w celu zabezpieczenia istniejących populacji.

B. Czynna ochrona gatunków zwierząt

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1.	1. Puchacz (<i>Bubo bubo</i>). 2. Sóweczka (<i>Glaucidium passerinum</i>). 3. Włochatka (<i>Aegoliusf unereus</i>). 4. Bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>). 5. Sokół wędrowny (<i>Falco peregrinus</i>). 6. Żuraw (<i>Grus grus</i>).	Rozpoznanie w terenie, celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	1. Monitoring miejsc występowania, liczebności i parametrów rozrodczych poszczególnych gatunków - stałe obserwacje i zastosowanie specjalistycznego sprzętu elektronicznego. 2. Wyznaczanie stref ochronnych wokół

	7. Jastrząb (<i>Accipiter gentilis</i>). 8. Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>).		stanowisk gatunków lęgowych, ich okresowa kontrola. 3. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub ich bezpośredniego sąsiedztwa. 4. Dozór miejsc lęgowych w celu ograniczenia płoszenia zwierząt. 5. Obrączkowanie. 6. Czyszczenie budek lęgowych i demontaż starych. 7. Czyszczenie gniazd bociana czarnego.
2.	Popielicowate (Gliridae)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności poszczególnych gatunków. 2. Wieszanie budek, ich kontrole i czyszczenie budek, demontaż starych budek. 3. W przypadku popielicy (<i>Glis glis</i>) – przeprowadzenie badań radiotelemetrycznych polegających na m. in. ustaleniu wielkości zajmowanych terytoriów, preferencji środowiskowych, trybu życia i aktywności dobowej
3.	Nietoperze (Chiroptera)	Rozpoznanie w terenie celem objęcia ochroną miejsc ich występowania, zarówno schronień zimowych jak i letnich (w tym miejsc rozrodu)	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności poszczególnych gatunków. 2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub ich bezpośredniego sąsiedztwa. 3. Instalowanie sztucznych schronień, ich kontrole i czyszczenie, demontaż starych schronień.

4.	Drapieżne (Carnivora)	Prowadzenie rozpoznania w zakresie występowania ssaków drapieżnych w celu aktualizacji listy gatunków zwierząt występujących w PNGS	<p>1. Inwentaryzacja występowania ssaków drapieżnych przy użyciu różnych metod badawczych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tropienia; 2) identyfikacji śladów bytowania; 3) zastosowania powierzchni tropiących; 4) odczytu zdjęć i filmów z fotopułapek umieszczonych na terenie PNGS. <p>2. Monitoring aktywności i zasięgu występowania wybranych gatunków przez zastosowanie specjalistycznego sprzętu elektronicznego lub analiz molekularnych.</p>
5.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sowy (Strigiformes). 2. Popielicowate (Gliridae). 3. Dzięcioły (Picidae). 4. Nietoperze (Chiroptera). 	Ochrona biotopów oraz miejsc stałego występowania i rozrodu zwierząt wykorzystujących dziuple	Pozostawianie w drzewostanach i zadrzewieniach drzew z dziuplami oraz drzew obumierających i martwych
6.	Ptaki leśne	Ochrona ptaków przed kolizjami z ogrodzeniami upraw leśnych z siatki	Zabezpieczenie ogrodzeń istniejących i nowych w postaci kolorowej taśmy

III. Sposoby czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt na obszarach ochrony krajobrazowej

A. Czynna ochrona gatunków roślin

Lp	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1.	Goryczuszka czeska (<i>Gentianella bohemica</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ocena stanu populacji. 2. Wzmacnianie trwałości populacji naturalnych oraz ochrona <i>ex situ</i>. 3. Działania zmierzające do powiększenia liczebności. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring liczebności i struktury populacji. 2. W okresie dojrzewania nasion ręczne wzniesienie gleby w pobliżu osobników gatunku, w celu zwiększenia

		4. Utrzymanie stanowisk występowania gatunku we właściwym stanie ochrony.	możliwości ich rozprzestrzeniania. 3. Zbiór nasion do zasilenia populacji macierzystej. 4. Koszenie lub wypas stanowisk występowania gatunku.
2.	Storczyca kulista (<i>Traunsteinera globosa</i>)	1. Ocena stanu populacji. 2. Wzmacnianie trwałości populacji naturalnych oraz ochrona <i>ex situ</i> . 3. Utrzymanie stanowisk występowania gatunku we właściwym stanie ochrony.	1. Zbiór nasion. 2. Hodowla sadzonek do zasilenia populacji macierzystych. 3. Monitoring liczebności i struktury populacji. 4. Koszenie lub wypas stanowisk występowania gatunku.
3.	1. Lilia bulwkowata (<i>Lilium bulbiferum</i>). 2. Kukułka bzowa (<i>Dactylorhiza sambucina</i>). 3. Storczyk męski (<i>Orchis mascula</i>). 4. Nasięźrzał pospolity (<i>Ophioglossum vulgatum</i>). 5. Turzyca Davalla (<i>Carex davalliana</i>). 6. Gnidosz rozesłany (<i>Pedicularis sylvatica</i>). 7. Mieczyk dachówkowaty (<i>Gladiolus imbricatus</i>)	1. Ocena stanu populacji. 2. Utrzymanie stanowisk występowania gatunku we właściwym stanie ochrony.	1. Monitoring miejsc występowania i liczebności stanowisk. 2. Wzmocniony dozór terenu w celu zabezpieczenia istniejących populacji. 3. Koszenie lub wypas stanowisk występowania gatunku.

B. Czynna ochrona gatunków zwierząt

Lp.	Nazwa gatunków	Rodzaj zadań ochronnych	Opis sposobów ochrony
1.	Drapieżne (<i>Carnivora</i>)	Prowadzenie rozpoznania w zakresie występowania ssaków drapieżnych w celu aktualizacji listy gatunków zwierząt występujących w PNGS	1. Inwentaryzacja występowania ssaków drapieżnych przy użyciu różnych metod badawczych: 1) tropienia; 2) identyfikacji śladów bytowania; 3) zastosowanie powierzchni tropiących;

			<p>4) odczyt zdjęć i filmów z fotopułapek umieszczonych na terenie PNGS.</p> <p>2. Monitoring aktywności i zasięgu występowania wybranych gatunków przez zastosowanie specjalistycznego sprzętu elektronicznego lub analiz molekularnych.</p>
2.	Derkacz (<i>Crex crex</i>)	<p>1. Rozpoznanie w terenie, celem objęcia ochroną miejsc ich występowania i rozrodu.</p> <p>2. Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w ekosystemach trawiastych.</p>	<p>1. Monitoring miejsc występowania i liczebności gatunku.</p> <p>2. Ograniczanie dostępu do miejsc rozrodu lub ich bezpośredniego sąsiedztwa.</p> <p>3. Wykaszenie trawiastych terenów nieleśnych, usuwanie młodego pokolenia drzew i krzewów pochodzących z sukcesji naturalnej.</p>
3.	<p>1. Myszolów (<i>Buteo buteo</i>).</p> <p>2. Trzmielojad (<i>Pernis apivorus</i>).</p> <p>3. Jastrząb (<i>Accipiter gentilis</i>).</p> <p>4. Pustułka (<i>Falco tinnunculus</i>).</p>	Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w ekosystemach trawiastych stanowiących rzeczywiste lub potencjalne arealy łowieckie ptaków szponiastych i pustułki.	Koszenie łąk, muraw i pastwisk z usuwaniem biomasy lub ekstensywny wypas zwierząt, usuwanie naturalnego odnowienia drzew i krzewów
4.	Gatunki bezkręgowców chronionych (Lepidoptera)	Przeciwdziałanie procesom sukcesyjnym w ekosystemach trawiastych stanowiących rzeczywiste lub potencjalne siedliska rzadkich gatunków zwierząt	Koszenia zapobiegające zarastaniu stanowisk bytowania motyli, w szczególności modraszków (<i>Phengaris teleius</i>) oraz (<i>Phengaris nausithous</i>)

Objaśnienie:

¹⁾ PNGS – Park Narodowy Gór Stołowych.

**WSKAZANIE OBSZARÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ ŚCISŁĄ, CZYNNĄ ORAZ
KRAJOBRAZOWĄ**

Lp.	Rodzaj ochrony	Lokalizacja ¹⁾	Powierzchnia ogółem w ha
1	Ochrona ścisła	Oddziały - 1i, j, m, 2a-h, j, l, m, 7l-o, r, 14i, 15a, d, f, 16a-c, f-i, k, l, 17a, b, j, l, p, t, 18g, 19b, 20fx, gx, 23a-c, m-o, z, ax, cx, 25f-j, 26g-i, 27a-d, 28d, 33b-f, h, 34a-h, j, 35a-d, g-w, 37a-k, 38d, f, 42h, i, 44j, n, t, 45d, 46c, 47d, f, 57b, c, 73a-g, 74a-j, 75a-l, 76a-n, 83a-d, g, bx, 86k, l, 87b, c, x, z, w, bx, 88c, g-k, m-o, 91a-k, 92a-h, 93a-f, 94a-c, 95a-n, 96a-o, 97a-p, 101a, 103a-c, g, h, 104a-f, 105a-l, 106a-k, 111a, b, 112a, 114a-d, 115a-d, 116a, 120a-h, 117i-m, o, 118a, b, 132d-h, k, m, n, 133j, 134d, g, i-n, 135a-l, 136b, 137a-c, g, 138d, g, 139a, b, f, k, l, 140a-c	1442,73
2	Ochrona czynna	Oddziały - 1c-h,k,l, 2i,k, 3a-h, 4a-p, 5c, 6a-i,k,l 7a-k,p,s-w,y 8a,h,l,n, 9b-i, 10a-i, 11a-j, 12a-o, 13a-p, 14b-h, 15b,c, 16j,m, 17f,g,h,r,w,x,ax,dx,gx, hx 18a-f,h,j,k-m, 19a,c,f-r, 20a-c,f,j,k,r,cx,jx 21b-l,n,o, 22a-g,i-k, 23d-i,l,p-t,x,y 24a-c, 25b-d,k,l, 26b-f, 28a-c,f, 29a-j, 30a-f,h,i-m,o 31a,b,d-h, 32a-f,h-l, 34i, 36a-f, 37l-n, 38a-c,g, 39a-i, 40a-d,g-i, 41a-l,n-w, 42a,c,f,g,j,k, 43a-m,o-t,y,z 44a,c,f,k,m 45a-c,f,g, 46a,b, d-h, 47a-c,g-m, 48a-h, 49a-c,f-h, 50a,b,d,g-j, 51b-f,h, 52b-h, 53a-h, 54a-g, 55a-f, 56a-f, 57a,d-g, 58a-f, 59a-f, 60a-g, 61a-f, 62a-k, 63a-m, 64a-g, 65a-l, 66a-n, 67a-i,k-n,p, 68a-g, 69a-j, 70c-k, 71a-c, 72a-g,j-l,n-x, 77a-j, 78a,c-h,p-fx, 79a-h, 80a,c,d,h, i, k, m-s, 81b-k,m,n,p, 82a-h, 83h,j,l-o,r-w,x,y,ax,cx,fx,gx, 84a,b,d-k, 85a-l, 86a,c-j, 87a, d-p, s, 88a,b,d,l, 89a-r, 90a-h, 98a-d, 99a-n, 100a-ax, 101b-d, 102a-g, 103d,f, 107a-c,f-h,k,l,n, 108a,b,d-h, 109a-d,g, 110a-h,j-t, 111c-h, 112b-k, 113a-d,i-o,r-t, 116c-i,k-o, 117a,c,d,g-h, n, p-dx, gx-ix, 118c-r, 119a-t, 121a-d,g-o, 122a-p, 123a-d, 124a-k, 125a-i, 126a-n, 127a-l, 128a-t, 129a-j, 130a-n,s, 132a,c,l, 133a-f,h,i, 134a,c,f, 136a,c, 137h-j, 138a,c,f, 139c,d,h,i,m, 140d-p, 141ab-ax,dx, 142a-d, 143a,b,c,f,g, 144a-g, 145a-r, 146a-i,k-p,s-z, 147a-g, 148a,b,d-j, 149a-n, 150a-h, 151a-l, 152a-l,n-p, 153a-j	4251,25

3	Ochrona krajobrazowa	<p>1. Oddziały - 1a,b,n, 5a,b,d,f, 5Aa-c, 6j, 7x,z, 8b-g,m, 8Aa,b, 9a, 9Aa,b, 14a, 15g, 16d, 17c,d,i,k,m-o,s,y,z,bx,cx,fx, 17Aa-g, 18i,n, 19d, 20d,l,m-p,s-bx,dx,hx, ix kx, lx, 20Aa-zx,ay-zy, 20Ba-zx,ay-ky, 20Ca-px, 20Da-h, 21a,m,p, 21Aa-c, 22h, 22Aa-r, 23j,k,w,bx,dx, 23Aa-m, 23Ba-s, 25a, 26a, 30g,n, 31c, 32g, 33a,g, 34k,l, 35f, 40f, 41m,x-z, 41Aa, 42b,d, 43n,w,x,ax, 43Aa, 44b,d,g-i,l,o, 44Aa-h, 44 p, r, s, 49d, 50c,f, 51a,g,i, 52a,i, 61g-k, 62l,m, 67j,o, 68h, 70a,b, 72h,i,m, 78b,h-o, 78Aa, 79i,j, 80b,f,g,j,l, 81a,l,o,r, 83f,i,k,p,z,dx,hx, 83Aa-g, 84c, 85l,m, 86b, 87r, 88f, 89Aa, 99o, 100bx,cx, 103i, 106l, 107d,i,j,m,o-s, 108c,i, 109f, 110i, 112l, 112Aa,b, 113f-h,p, 113Aa-hx, 116b,j, 117b,f,fx, 121f,p-w,x, 128w-z,ax, 130o-r, 131a-c, 131Aa-m, 132b,i,j, 133g, 134b,h, 135Aa-n, 136d, 137d,f,k, 138b,h, 139g,j, 139Aa, 141bx-hx, 143d, 146j,r, 148c, 151m-dx, 152m, 154Aa-d, 155Aa, 156Aa, 157Aa-d, 158Aa, 159Aa-g, 160Aa,b, 161Aa-c, 162Aa,b,</p> <p>2. Działki o numerach - 110/3, 110/2, 111, 158/3 gm. Lewin Kłodzki, obr. Dańczów, 100 i 101 gm. Kudowa Zdrój, obr. Jakubowice, 32/2, 32/3, 32/4, 32/5, 34/1, 34/2, gm. Kudowa Zdrój, obr. Bukowina, 98, 100, 102 gm. Radków, obr. Karłów</p>	657,74
Razem		6351,72	

Objaśnienie:

- ¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz obwody ochronne podano zgodnie z mapą przeglądową Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15.000, według stanu na 1.01.2010 r. Podział na pododdziały oznaczone literą oraz obszary objęte ochroną częściową przyjęto zgodnie z mapą obszarów ochronnych Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15.000, według stanu na 1.01.2010 r. Mapy znajdują się w siedzibie Parku Narodowego Gór Stołowych w miejscowości Kudowa-Zdrój.

**USTALENIE MIEJSC UDOSTĘPNIANYCH W CELACH NAUKOWYCH,
EDUKACYJNYCH, TURYSTYCZNYCH I SPORTOWYCH ORAZ MAKSYMALNEJ
LICZBY OSÓB MOGĄCYCH JEDNOCZEŚNIE PRZEBYWAĆ W TYCH
MIEJSCACH**

I. Miejsca udostępniane w celach naukowych

Miejsce udostępniane ¹⁾	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
Obszar PNGS ²⁾	50

II. Miejsca udostępniane w celach edukacyjnych

Lp.	Miejsce udostępniane ¹⁾	Maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1.	Ośrodek edukacyjny w siedzibie dyrekcji PNGS, oddział 151t	40 osób
2.	Ekocentrum, oddział 151t	50 osób
3.	Stanowiska edukacyjne „Geoatrakcje Gór Stołowych”, oddziały - 29a, 106d, 97f, 44 d, 148 c	20 osób/stanowisko
4.	Stanowiska edukacyjne na ścieżce edukacyjnej „Płazy”, oddziały 151 t, y, w, z, x, ax, bx, cx	5 osób/stanowisko
5.	Miejsce kultu religijnego Krucza Kopa, oddział 145	100 osób
6.	Centrum Szkoleniowo Edukacyjne PNGS w Karłowie – dz. ew. 98, 100, 102 gm. Radków, obr. Karłów	150 osób

III. Miejsca udostępniane w celach turystycznych

Lp.	Miejsce udostępniane ¹⁾	Maksymalna ilość osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
1.	Błędne Skały, oddział 116	500 osób
2.	Szczeliniec Wielki, oddziały – 41, 41A	500 osób
3.	Miejsca postoju pojazdów na terenie PNGS: 1) Parking w oddziale 148c, Obwód Ochronny Bukowina (Czerwona Skała); 2) Parking w oddziale 133g, Obwód Ochronny	1600 osób

	<p>Bukowina (polana YMCA);</p> <p>3) Parking w oddziale 116j, Obwód Ochronny Bukowina (Parking przy Błędnym Skałach);</p> <p>4) Parking w oddziale 121f, Obwód Ochronny Bukowina (teren byłej jednostki wojskowej);</p> <p>5) Parking w oddziale 106l, f 79b, Obwód Ochronny Czerwona Woda (Parking Lisia Przełęcz I i II);</p> <p>6) Parking w oddziale 42g, Obwód Ochronny Szczeliniec – (Parking pod Szczelińcem);</p> <p>7) Parking w oddziale 50f, Obwód Ochronny Szczeliniec (Kształna Łąka);</p> <p>8) Parking w oddziale 31c, Obwód Ochronny Szczeliniec (Parking Droga nad Urwiskiem);</p> <p>9) Parking w oddziale 35f, Obwód Ochronny Szczeliniec (Wodospady Pośny);</p> <p>10) Parking w oddziale 62l,m, Obwód Ochronny Czerwona Woda (Hutniczy Most);</p> <p>11) Parking w oddziale 13 h, Obwód Ochronny Szczeliniec (Stroczy Zakręt).</p>	
--	---	--

IV. Miejsca udostępniane w celach sportowych

Miejsca udostępniane ¹⁾	Maksymalna ilość osób mogących przebywać jednocześnie w danym miejscu
<p>Oddz. 2, 3, 4, 6, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 20A, 20B, 20D, 21, 22A, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 36, 37, 38, 41, 43, 44, 44A, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61,62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 78, 79, 81, 83, 84, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 95, 96, 97, 98, 99, 101, 103, 105, 106, 109, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 145, 146, 151, 152, 153, 154, 155, 157, 158, 159, 161</p>	<p>500 osób</p>

Objaśnienia:

¹⁾ Podział na oddziały oznaczone liczbą oraz obwody ochronne podano zgodnie z mapą przeglądową Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000, według stanu na 1.01.2010 r. Podział na pododdziały oznaczone literą oraz obszary objęte ochroną częściową przyjęto zgodnie z mapą obszarów ochronnych Parku Narodowego Gór Stołowych, w skali 1:15 000, według stanu na 1.01.2010 r. Mapy znajdują się w siedzibie Parku Narodowego Gór Stołowych w miejscowości Kudowa-Zdrój.

²⁾ PNGS – Park Narodowy Gór Stołowych.